

MONUMENTA
ARCHAEOLOGICA
BARBARICA
SERIES GEMINA

MONUMENTA ARCHAEOLOGICA BARBARICA

SERIES GEMINA

TOMUS VIII

CZARNÓWKO, STAN. 5.

CMENTARZYSKA Z PÓŻNEJ STAROŻYTNOŚCI NA POMORZU

SERIA POD RED. JACKA ANDRZEJOWSKIEGO, MARIOLI PRUSKIEJ I JANA SCHUSTERA

CZĘŚĆ 2

Główka Germanina z tzw. węzłem swebskim z ataszki uchwytu kociołka z Czarnówka, pow. Lębork

MUZEUM W ŁĘBORKU
FUNDACJA MONUMENTA ARCHAEOLOGICA BARBARICA
PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W WARSZAWIE

JAN SCHUSTER

CZARNÓWKO, STAN. 5

**OSIEM GROBÓW OKAZAŁYCH – NARODZINY NOWYCH ELIT
W II WIEKU PO CHR. W BASENIE MORZA BAŁTYCKIEGO**

ŁĘBORK-WARSZAWA 2018

Redakcja tomu
Jacek Andrzejowski

Recenzenci tomu
dr hab. Adam Cieśliński
dr Hans-Ullrich Voß

Opracowanie graficzne
Jan Schuster, Jacek Andrzejowski

Skład i łamanie
Łukasz Andrzejowski, Jacek Andrzejowski

Korekta
Katarzyna Watemborska-Rakowska, Jacek Andrzejowski,
Mariola Pruska, Jan Schuster

Okładka
Atasza kotła z grobu R430
(fot. Jan Schuster)

© Muzeum w Lęborku 2018
© Fundacja Monumenta Archaeologica Barbarica 2018
© Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie 2018
© Jan Schuster 2018

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

ISSN 1644-8774
ISBN 978-83-929977-1-9 (ML)
ISBN 978-83-943543-5-0 (FMAB)
ISBN 978-83-60099-89-6 (PMA)

Druk: DRUKARNIA Janusz Bieszczad, ul. Moszczenicka 2, 03-660 Warszawa

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	9
	I.1. Uwagi ogólne	9
	I.2. Uwagi dotyczące chronologii	10
II.	KATALOG	11
III.	ANALIZA	23
	III.1. Obrządek pogrzebowy	23
	III.1.1. Konstrukcje grobowe	23
	III.1.1.1. Groby inhumacyjne	23
	III.1.1.2. Groby ciałopalne	27
	III.1.2. Układ i sposób potraktowania darów grobowych	27
	III.1.3. Otwieranie grobów	27
	III.1.3.1. Pięć przyczyn, dla których wkopy wtórne nie mogą być śladami rabunku	28
	III.2. Dary grobowe	33
	III.2.1. Naczynia ze stopów miedzi	33
	III.2.1.1. Kocioł typu <i>Westland</i> z ataszami zdobionymi głowami Swebów	33
	III.2.1.1. Ekskurs: Wizerunki Swebów i ich rozprzestrzenienie	34
	III.2.1.2. Wiadra z ataszami z twarzami kobiet	39
	III.2.1.3. Kotły skośnie żłobkowane	41
	III.2.1.4. Czerpak	41
	III.2.1.5. Naczynie nieokreślone	43
	III.2.2. Puchary srebrne	43
	III.2.3. Naczynia szklane	50
	III.2.4. Naczynia gliniane	51
	III.2.4.1. Naczynie <i>terra sigillata</i>	51
	III.2.4.2. Naczynia pochodzenia miejscowego	53
	III.2.5. Zestaw szklanych żetonów do gry	54
	III.2.6. Zapinki	55
	III.2.6.1. Zapinka typu A 41	55
	III.2.6.2. Zapinki typu A 120	55
	III.2.6.3. Zapinki typu A 126	55
	III.2.6.4. Zapinka typu A 130	55
	III.2.6.5. Zapinki typu A 80	58
	III.2.6.6. Zapinki typu A 96	58
	III.2.6.7. Zapinka typu A 213	59
	III.2.6.8. Zapinka typu A 210	59
	III.2.6.9. Zapinka typu A 211	60

III.2.7. Szpila kościana	60
III.2.8. Elementy pasa	60
III.2.8.1. Sprzączki	60
III.2.8.2. Okucia końcowe	66
III.2.8.3. Zawieszka	71
III.2.8.4. Okucia prostokątne	71
III.2.8.5. Okucie romboidalne	72
III.2.9. Bransoleta wężowata	74
III.2.9.1. Stempelkowe zdobienie bransolety z obiektu R373	74
III.2.10. Metalowe elementy kolii	79
III.2.10.1. Klamerki esowate	79
III.2.10.2. Paciorki dwustożkowate	80
III.2.10.3. Wisiorek kulisty	84
III.2.11. Paciorki ze szkła, tzw. fajansu i bursztynu	84
III.2.11.1. Paciorek szklany grupy TM I	84
III.2.11.2. Paciorek szklany TM14	84
III.2.11.3. Paciorki szklane TM53	84
III.2.11.4. Paciorki szklane Olldag typ 2405	84
III.2.11.5. Paciorek melonowaty TM171	85
III.2.11.6. Paciorki szklane grupy TM XIX	86
III.2.11.7. Paciorki bursztynowe	86
III.2.12. Grzebienie	86
III.2.12.1. Grzebienie jednowarstwowe	86
III.2.12.2. Grzebień trójwarstwowy	88
III.2.13. Narzędzia	88
III.2.13.1. Nóż z masywną rękojeścią	88
III.2.13.2. Igły	89
III.2.13.3. Przęslica z bursztynu	90
III.2.13.4. Przęslik	93
III.2.13.15. Wrzeciono	96
III.2.14. Ostrogi	96
III.2.14.1. Ostroga krzesłowata	96
III.2.14.2. Ostrogi kabłąkowe	97
III.2.15. Okucie krawędzi rogu do picia	97
III.2.16. Przedmioty drewniane	98
III.2.16.1. Skrzyńeczki	99
III.2.16.2. Przedmioty nieokreślone	99
III.2.16.3. Plansza do gry (?)	99
III.2.16.4. Naczynie	100
III.2.17. Przedmioty o nieznanym przeznaczeniu	100
III.2.17.1. Srebrna „mischka”	100
III.2.17.2. Płytkamienna	100
III.2.18. Uwagi na temat zdobienia wytłaczanymi blaszkami i filigranem	100
III.2.18.1. Wytłaczane blaszki	100
III.2.18.2. Filigran	103
III.2.18.3. Schematy zdobnicze fibul z wykładzinami – analiza porównawcza	105
III.3. Centrum dobrobytu i groby okazałe z Czarnówka w kontekście ponadregionalnym – horyzont <i>Öremölla-Czarnówka</i>	109
III.3.1. Groby ciepłopalne z połamanymi i/lub nadtopionymi ozdobami złotymi	109
III.4. Zakończenie	113
 IV. BIBLIOGRAFIA	 115

V.	ANEKSY	135
V.1.	Wykaz cytowanych stanowisk	135
V.2.	Wykazy znalezisk	138
V.2.1.	Fibule typu A 130	138
V.2.2.	Sprzączki ze skuwką z występem szpiczastym, zaokrąglonym lub zakończonym okrągłą płytką na nit	139
V.2.3.	Trójkątne stemple z motywem Andersson 36 na wyrobach kruszcowych z faz C ₁ -C ₂	140
V.3.	FRANCISZEK ROŻNOWSKI, LIDIA CYMEK, Antropologiczne określenia szczątków kostnych z cmentarzyska kultury wielbarskiej w Czarnówku, stan. 5 (obiekty R300 i R373)	141
V.4.	Skład chemiczny wybranych zabytków metalowych cmentarzyska kultury wielbarskiej w Czarnówku, stan. 5 (obiekty R300, R340, R373, R374, R400 i R430)	142
V.5.	TOMASZ STĘPNIK, Wyniki analiz próbek drewna z cmentarzyska kultury wielbarskiej w Czarnówku, stan. 5 (obiekty R340, R374, R400 i R430)	153
V.6.	JERZY MAIK, Tekstylnia z cmentarzyska kultury wielbarskiej w Czarnówku, stan. 5. Część 2 (obiekty R300, R374, R380, R400 i R430)	154
V.6.1.	Wstęp	154
V.6.2.	Materiały	154
V.6.3.	Podsumowanie	155
V.6.4.	Bibliografia	158
V.6.5.	Katalog	160
VI.	TABLICE	169